

ممنوعیت استخراج رمزارزها بر مبنای احیای حقوق عامه

داور درخشان*

چکیده

یکی از اقدامات و تصمیماتی که دادستان‌ها در راستای احیای حقوق عامه اتخاذ می‌کنند، مربوط به جلوگیری از فعالیت ماینرها جهت استخراج انواع رمزارز هست. دلیل این اقدامات را باید در قطعی مکرر برق جستجو کرد که به دلیل مصرف برق یاد توسط ماینرها، برق شهری از جمله منازل، ادارات، بیمارستان‌ها و غیره دچار قطعی برق ممتد و طولانی مدت می‌شوند. از آنجا که برق یک کالای عمومی برای ارائه خدمات به شهروندان است، دادستان‌ها جهت جلوگیری از سوءاستفاده از این کالای عمومی به مقابله با استخراج‌کنندگان رمزارز می‌پردازند تا برق به نحو مطلوبی در اختیار مردم قرار بگیرد. یکی از این اقدامات ارزشمند دستورات صادره از سوی دادستانی اراک است که در نامه‌ها و دستورات صادره خطاب به ضابطان دادگستری و مقامات استانی، بر شناسایی و جمع‌آوری دستگاه‌های ماینر و معرفی متخلفان به مراجع قضائی تأکید کرده است. این موضوع از جهات احیای حقوق عامه، تضمین آزادی‌ها به خصوص آزادی کسب و کار، رعایت اصل انتظار مشروع، حفظ حریم خصوصی و صلاحیت مراجع قضائی و شبه قضائی حائز اهمیت است.

واژگان کلیدی: رمزارزها، دادستان، دستور قضائی، قطعی برق، حقوق عامه

* دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه علامه طباطبائی، پژوهشگر پژوهشگاه قوه قضائیه

متن دستور

تاریخ: ۱۴۰۰/۵/۲۰

شماره: ۹۰۱۲/۷۷۳۴/۳۰۰۵

استاندار محترم مرکزی

سلام علیکم

احتراماً؛ به پیوست فهرست کلیه ماینرهای نرم‌افزاری ارزهای دیجیتال ارسال می‌گردد. با عنایت به افزایش استفاده از ماینرهای نرم‌افزاری ارزهای دیجیتال (قابل نصب بر روی رایانه) که در حوزه ابزارهای ناخواسته (Unwanted programs) طبقه‌بندی می‌شوند و امکان نصب و استفاده از این ماینرهای نرم‌افزاری در شبکه‌های رایانه‌ای کلیه ادارات و نهادها و دستگاه‌ها امکان‌پذیر بوده و در این صورت علاوه بر اتلاف منابع و استهلاک دستگاه‌های رایانه‌ای ادارات موجب افزایش میزان برق مصرفی ادارات و دستگاه‌ها و تضرر به بیت‌المال و عموم می‌گردد؛ فلذا دستور فرمایید:

الف) فهرست ماینرهای نرم‌افزاری ارزهای دیجیتال به شرح پیوست به کلیه

ادارات، دستگاه‌ها، نهادها و شرکت‌های دولتی و عمومی اعلام گردد.

ب) واحدهای IT و فناوری اطلاعات ادارات، دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی

و عمومی نسبت به تعریف و نصب نرم‌افزارهای ضدویروس و تعریف

ماینرهای نرم‌افزاری Blacklist نرم‌افزارهای ضدویروس مناسب و

متناسب جهت شناسایی و حذف ماینرهای نرم‌افزاری نصب شده بر روی

شبکه و سیستم‌های رایانه‌ای اقدام نمایند.

ج) واحدهای فناوری اطلاعات و حراست و مدیران شرکت‌ها و ادارات نیز

نظارت لازم را در این خصوص انجام و نتیجه‌ای از اقدامات را به این

مرجع نیز ظرف یک ماه آتی ارسال نمایند.

ربیع الله قربانی

دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان مرکزی

تاریخ: ۱۴۰۰/۵/۲۰

شماره: ۹۰۱۲/۷۷۳۴/۳۰۰۵

فرمانده محترم انتظامی استان مرکزی
مدیرکل محترم ارتباطات و فناوری اطلاعات استان مرکزی
مدیریت محترم منطقه مرکزی شرکت مخابرات ایران
مدیریت محترم شرکت‌های ایرانسل و رایتل
مدیرعامل محترم شرکت توزیع برق استان مرکزی
سلام علیکم

احتراماً؛ نظر به ضرورت مقابله جدی با استخراج‌کنندگان غیرمجاز رمزارز و با عنایت به تداوم وضعیت کمبود برق و تضییع و تضرر بیت‌المال ناشی از فعالیت غیرقانونی فعالان در حوزه استخراج رمزارز دستور فرمایید:

۱- نیروی محترم انتظامی همچنان نسبت به تداوم همکاری با شرکت توزیع برق استان و برق منطقه‌ای در بازدید و بازرسی از مراکز مختلف اقدام و به محض اعلام شرکت توزیع برق مبنی بر فعالیت و استخراج رمزارز در نقاط مختلف همکاری لازم را جهت ورود به نقاط مذکور، جمع‌آوری ادله، اسباب و آثار و دستگاه‌ها و مستندسازی با همکاری شرکت توزیع برق اقدام و با تشکیل پرونده در خصوص:

الف) ماینرها، نسبت به ارسال پرونده به سازمان تعزیرات حکومتی اقدام نمایند.

ب) در خصوص استفاده غیرمجاز از برق نسبت به تشکیل و ارسال پرونده به دادگاه کیفری دو اقدام گردد. شرکت توزیع برق با عنایت به تکلیف قانونی میزان خسارت وارد شده بر اثر استفاده غیرمجاز از برق را نیز برآورد و اعلام نموده و به همراه پرونده به دادگاه کیفری دو ارسال گردد.

۲- اداره محترم کل اطلاعات استان و همچنین سازمان محترم اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز در خصوص پشتیبانی نیروی انتظامی و ارسال اطلاعات و اخبار و گزارش‌های واصله در خصوص

استخراج کنندگان غیرمجاز رمزارز با نیروی انتظامی و یا شرکت توزیع برق همکاری لازم را به عمل آرند.

...

۴- اداره کل ارتباطات و شرکت‌های همراه اول، ایرانسل و رایتل همکاری لازم را جهت در اختیار گذاردن اطلاعات مشترکینی که دارای فعالیت ماینینگ هستند به شرکت توزیع برق و نیروی انتظامی معمول دارند و گزارش اقدامات خود را به صورت دوره‌ای و در پایان هر فصل به این مرجع اعلام و ارسال نمایند.

ربیع الله قربانی

دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان مرکزی

بسمه تعالی

شماره ۹۰۱۲/۶۴۴۰/۳۰۰۵

تاریخ ۱۴۰۰/۰۴/۲۶

**دادستان‌های محترم و رؤسای محترم دادگاه‌های شهرستان و بخش
حوزه‌های قضائی استان مرکزی**

احتراماً نظر به وضعیت بحرانی برق در سراسر کشور و استان و خاموشی‌های نوبه‌ای و طولانی‌مدت در سطح استان طی روزهای اخیر و با عنایت به بخشنامه شماره ۱۴۰۰/۱۴۰/۱۹۱۴۰/۱۴۰۰ مورخه ۱۴۰۰/۳/۱۱ معاون محترم قضائی دادستان کل کشور در پیگیری حقوق عامه مبنی بر ممنوعیت تولید و استخراج رمزارزها حتی در اماکن دارای مجوز تا پایان شهریور ماه، مقتضی است به جهت احتمال استفاده مجدد از ماینرها پس از رفع توقیف در محل دیگر، تا پایان شهریور سال جاری از تحویل دستگاه‌های ماینر توقیف شده خودداری به عمل آید.

ربیع الله قربانی

دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان مرکزی

مقدمه

بشر همواره در پی کسب سود مطمئن و حداکثری و تسهیل معاملات و مراودات پولی و مالی بوده است. به دنبال این تمایلات، در سال‌های اخیر ورود رمزارزها به عرصه پولی در جهان، سبب ایجاد تحولی نوین شده است که با توجه به ویژگی‌های خاص آن از جمله «محدودیت مداخله دولت‌ها در ارزش‌گذاری» و «انجام معاملات به واسطه رمزهای انحصاری» مورد توجه مردم در اقصی نقاط دنیا قرار گرفته است. رمزارز به دسته‌ای از پول و ارزهای دیجیتال یا مجازی گفته می‌شود که در آن‌ها از رمزنگاری (کریپتوگرافی) برای تراکنش‌های مالی استفاده شده است؛ به طوری که رمزگشایی آن‌ها بسیار دشوار و بعضاً غیرممکن است. این نوع ارزها عموماً توسط مرکز خاصی کنترل نمی‌شوند، سریع و مقرون به صرفه‌اند و محدودیت جغرافیایی را از میان برداشته‌اند؛ و از همه مهم‌تر با دغدغه حفظ حریم خصوصی ایجاد شده‌اند. در مورد ماهیت رمزارزها هنوز ابهامات فراوانی وجود دارد که پرداختن به آن‌ها از حوصله بحث خارج است. با این وجود، آنچه که سبب نگرانی در کشور ما شده، مربوط به استخراج رمزارزها در کشور است.

در ماه‌های اخیر روند بهره‌برداری و استفاده از رمزارزها شکل جدید و گسترده‌ای به خود گرفته است. به رغم آنکه هیئت‌وزیران، وزارت صنعت، معدن و تجارت و بانک مرکزی مصوباتی در مورد استخراج رمزارزها داشته‌اند، اما کماکان خلأهای جدی در مورد فعالیت‌های استخراج و بهره‌برداری از رمزارزها وجود دارد. رمزارزها با وجود مزایایی همچون نقل و انتقال متفاوت و کمک به رفع تحریم‌ها، آثار سوئی نیز به دنبال دارد. استفاده بی‌رویه از برق عمومی به‌منظور تولید رمزارز، تغییر کاربری کارخانه‌ها و مراکز تولیدی برای بهره‌برداری و استخراج رمزارز و امکان کلاهبرداری و تضييع مال مردم از جمله آثار سوء استخراج رمزارزها به شمار می‌آیند. افزون بر آن، قطعی مکرر برق شبکه عمومی، خطرات امنیتی و نفوذ دشمنان در بازار مالی و پولی، بیکاری کارگران کارخانه‌ها و بروز دعاوی متعدد مال‌باختگان از جمله تبعات فعلی و آینده عدم مدیریت صحیح استخراج رمزارزها است.

بر این مبنای، قوه قضائیه می‌تواند از ظرفیت پیشگیری از وقوع جرم، مندرج در بند (۵) اصل (۱۵۶) قانون اساسی بهره برده و بر توزیع دستگاه‌های استخراج و اخذ مجوز

جهت بهره‌برداری از رمازرها نظارت نماید تا از دعاوی آتی پیشگیری به عمل آید. همچنین این قوه می‌تواند به وسیله نهاد دادستانی و بر اساس ظرفیت ماده (۲۹۰) قانون آیین دادرسی کیفری و دستورالعمل «نحوه نظارت و پیگیری حقوق عامه» اقدام به تعطیلی مراکز غیرقانونی استخراج رمازرها نماید. این موضوع به خصوص با حق اشتغال و حق بهره‌برداری عمومی از روشنایی ارتباط پیدا می‌کند؛ چرا که به دنبال استخراج بی‌رویه رمازرها، شاهد قطعی مکرر برق عمومی و تغییر کاربری کارخانه‌ها و بیکارشدن عده زیادی از کارگران بوده‌ایم. لازم به یادآوری است که بحث استخراج رمازرها و تهدیدات آن علیه حقوق عامه با مأموریت دوم سند تحول قضائی یعنی «احیای حقوق عامه، گسترش عدل و آزادی‌های مشروع» ارتباط دارد.

علاوه بر این، سازمان بازرسی و دادستانی می‌توانند بر اساس «دستورالعمل نحوه مقابله با ترک وظایف قانونی مدیران و کارمندان و پیشگیری از آن»، مدیران و مسئولانی که با عدم نظارت و یا سهل‌انگاری خود سبب رشد بی‌رویه دستگاه‌های استخراج‌کننده رمازر در کشور شده‌اند را تحت تعقیب قرار داده و پرونده‌های آنان را به نهاد صالح قضائی ارجاع دهند. همچنین به دلیل ماهیت خاص این نوع ارزها، جرائمی از قبیل پولشویی در بستر آن امکان وقوع دارد. از این رو لازم است که قوه قضائیه در این زمینه نیز پیش‌بینی‌های لازم را به عمل آورد.

۱. مفهوم رمازر و حقوق مرتبط با آن

یکی از جدیدترین نوآوری‌ها در عرصه فناوری‌های مالی که روند پرشتایی از تکامل را طی می‌کند، رمازرها هستند. این رمازرها پروتکل‌های ضروری‌اند که در طراحی آنان از فناوری رمزنگاری استفاده شده و امکان اعتبارسنجی تراکنش‌ها را بدون نیاز به شخص ثالث قابل اطمینان (مانند بانک، شرکت، کارت اعتباری و یا مراکز ثبت) فراهم می‌کنند (پژوهشکده پولی و بانکی، ۱۳۹۹: ۸). در واقع این ارزها در بستر دیجیتال قرار گرفته و به پشتوانه‌ای متصل نیستند (رحیمی و شریفیان، ۱۳۹۹: ۳). بنابراین می‌توان گفت رمازرها را باید انقلابی در تاریخ پول دانست که پشتوانه آن نه کالای خاصی است و نه دولتی آن را تضمین نموده است؛ بلکه با پشتوانه حل الگوریتم ریاضی بوده و تولید و نقل و انتقال آن به‌صورت الکترونیکی و مجازی جریان دارد (نواب‌پور، ۱۳۹۷: ۱۵).

قانون خاصی در مورد رمازرها، جواز یا ممنوعیت آن و دیگر حقوق رمازرها تاکنون به تصویب مجلس نرسیده است. ولی مقررات پراکنده‌ای از سوی هیئت وزیران، بانک مرکزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت در این رابطه وضع شده است که از جمله آنان می‌توان به تصویب‌نامه هیئت وزیران در سال ۱۳۹۸ به شماره ۵۸۰۷۸/ت/۸۶۵۷۳ به شماره ۱۳۹۹، تصویب‌نامه سال ۵۵۵۶۳۷/ت/۵۸۱۴۴ دستورالعمل صدور جواز تأسیس و پروانه بهره‌برداری برای فعالیت استخراج رمازر در سال ۱۳۹۸ به شماره ۵۰۰۷ مصوب وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر صرافی‌ها در سال ۱۴۰۰ مصوب شورای پول و اعتبار اشاره کرد. براساس بند ۲ مصوبه ۶ مرداد ۱۳۹۸ هیئت‌وزیران در مورد رمازرها، «استخراج فرآورده‌های پردازشی رمزنگاری شده رمازرها (ماینینگ) با اخذ مجوز از وزارت صنعت، معدن و تجارت مجاز است». رمازرها به دلیل سرعت بالای نقل و انتقال، فرامرزی‌بودن و هزینه‌های پایین‌تر می‌تواند مورد بهره‌برداری قرار گرفته و توسط مردم دولت‌ها استفاده شوند. البته امروزه ارزش‌های دیجیتال شیوه‌های نوین جرائم کلاهبرداری و پولشویی را پدید آورده‌اند (رحیمی و شریفیان، ۱۳۹۹: ۱۳). رمازرها به دلیل نوسانات شدید قیمتی، تضعیف قدرت بانک مرکزی و احتمال از دست‌رفتن دارایی خطری بالقوه محسوب می‌شوند. با وجود این مزایا و معایبی که برای رمازرها شمرده شد، استخراج آنان کماکان ادامه داشته و در این فرآیند مشکلاتی را برای کشور به وجود آورده است که یکی از آنان قطعی مکرر برق است که در ادامه اقدامات دادستان اراک در این زمینه حائز اهمیت است.

۲. نقد دستور صادره دادستان اراک

در این بخش دستورات دادستانی اراک خطاب به مقامات قضائی و استانی در مورد ممنوعیت استخراج رمازرها و تمهیدات لازم جهت جلوگیری از قطعی برق مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد.

۲.۱. نکات شکلی

از بعدی شکلی می‌توان گفت که باتوجه به آنکه ماینرها در ادارات و مؤسسات استان موجود و استاندار به لحاظ اشراف و صلاحیتی که بر نهادهای استانی دارد،

بهرتر می‌تواند در این زمینه ایفای نقش نماید. همچنین نیروی انتظامی نیز بر اساس ماده ۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری نیروی انتظامی ضابط عام دادگستری محسوب می‌شود؛ بنابراین طبیعی است که دادستان از این نیرو جهت اجرای اوامر و دستورات خود استفاده نماید. نکته‌ای که در دستور دادستانی وجود دارد این است که پس از کشف استخراج غیرقانونی رمازرها، پرونده را باید به دو بخش تقسیم کرده و در خصوص کشف ماینرها، پرونده به سازمان تعزیرات حکومتی ارجاع و در خصوص استفاده غیرمجاز از برق، پرونده به دادگاه کیفری دو ارسال می‌شود. تفکیک مرجع صلاحیتدار در این‌گونه پرونده‌ها منطقی به‌نظر نمی‌رسد؛ چرا که می‌توان در راستای قضازدایی این پرونده‌ها را به سازمان تعزیرات حکومتی سپرد؛ و در غیر این صورت پس از رسیدگی دادگاه کیفری دو و در صورت ارجاع این دادگاه، سازمان تعزیرات حکومتی صلاحیت رسیدگی پیدا کند. این رسیدگی توأمان به ابعاد یک پرونده در مرجع واحد یا حداقل اولویت‌بخشی در رسیدگی مراجع، سبب اتقان آرا و جلوگیری از صدور احکام متناقض و ناهماهنگ می‌شود. همچنین ممکن است بر اثر رسیدگی تفکیکی به این پرونده‌ها، از مرجعی رأی لازم صادر شده باشد؛ ولی مرجع دیگر هنوز ورود به پرونده نکرده باشد. علاوه‌براین به نظر می‌رسد استخراج رمازر، جرمی مقید باشد و صرف داشتن ماینر جرم محسوب نشود؛ بلکه باید این ماینرها استیصال غیرمجاز رمازر و استفاده فراتر از استاندارد برق داشته باشند. بنابراین لازم است ابتدائاً دادگاه کیفری دو ورود کرده و سپس در صورت لزوم پرونده به سازمان تعزیرات حکومتی ارجاع شود. آنچه گفته شد در نظام حقوقی کشور ما مسبوق به سابقه است؛ همچنان که در مواردی که عملی هم جرم و هم تخلف اداری باشد، ابتدائاً دادگاه به جرم رسیدگی کرده و پس از صدور رأی، هیئت تخلفات اداری صلاحیت ورود به آن از جنبه تخلف پیدا می‌کند.

۲.۲. عدم سوءاستفاده از اموال عمومی

براساس دستور دادستان اراک، ماینرها باید شناسایی و از سطح ادارات و مؤسسات جمع‌آوری گردند. مبنای دستورات دادستان مبنی بر شناسایی و جمع‌آوری ماینرها تضرر به بیت‌المال و عموم مردم عنوان شده است؛ چرا که برق از جمله کالاهای عمومی محسوب می‌شود که نباید مورد سوءاستفاده شخص یا قشر خاصی قرار

بگیرد. باتوجه به نامه دادستانی در اصل استفاده از ماینرهای نرم‌افزاری مشکلی وجود ندارد؛ چرا که اشاره دادستان به افزایش استفاده از ماینرها در دستور قید شده است؛ بنابراین به نظر می‌رسد که سوءاستفاده بر اثر افزایش این ماینرها سبب صدور دستور توسط دادستانی شده است. تبصره ۲ ماده ۴ تصویب‌نامه ۱۳ مرداد ۱۳۹۸ هیئت‌وزیران در مورد رمزارزها مقرر می‌دارد: مصرف برق و گاز برای استخراج رمزارزها در ساعات اوج مصرف ممنوع بوده و وزارت نیرو با نصب کنترل هوشمند نسبت به کنترل مصرف اقدام می‌کند. بنابراین آنچه اهمیت دارد عدم سوءاستفاده از مصرف برق به بهانه استخراج رمز ارز است.

هدف اصلی دادستان از صدور چنین دستوری، عدم تحمیل ضرر به بیت‌المال و عموم مردم بوده است؛ چرا که نصب این ماینرهای نرم‌افزاری باعث مصرف بی‌رویه برق به‌عنوان کالای عمومی و مشترک شهروندان شده و سرمایه مشترک و محدود آنان را به خطر می‌اندازد. البته می‌توان گفت در شرایط عادی استفاده از ماینرهای نرم‌افزاری در خارج از مؤسسات و نهادهای عمومی ممنوع نیست؛ ولی باتوجه به شرایط اقلیمی و توان محدود تأسیسات برق، این محدودیت موجه جلوه می‌نماید. این ماینرها با قدرت استخراج بالای برق، به انرژی برق و تأسیسات آن فشار وارد کرده و به همین دلیل از ثروت عمومی سوءاستفاده می‌شود.

۲.۳. حفاظت مستمر از اموال عمومی

علاوه بر این ادارات و نهادهای عمومی به واسطه ارائه خدمات عمومی و بر اساس اصل استمرارپذیری خدمات عمومی، حق استفاده از ماینرهای نرم‌افزاری ارزشهای دیجیتال را ندارند؛ چرا که بر اثر فشار به جریان برق و قطعی آن، ارائه خدمات عمومی تعطیل یا مختل می‌شود. فارغ از تبعات فوق‌الذکر، نصب ماینرهای نرم‌افزاری، تبعات اطلاعاتی و امنیتی برای نهادهای عمومی در پی دارد؛ چرا که هنوز ابعاد ارزشهای دیجیتال در اقصی نقاط دنیا مشخص نشده و کشورها با احتیاط با این مقوله برخورد می‌کنند که ممکن است خطر تخلیه اطلاعاتی و هک شدن اطلاعات در کمین نهادهای عمومی باشد.

از طرف دیگر براساس بند ۱۰ و ۲۵ ماده ۸ قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲، «تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی، ایراد خسارات به

اموال دولتی» و «هر نوع استفاده غیرمجاز از شئون یا موقعیت شغلی و امکانات و اموال دولتی» جزو تخلفات اداری محسوب شده و مجازات اداری متناسب با آن اعمال می‌شود. بنابراین کارکنان نهادهای عمومی باید نهایت سعی خود را در حفظ و نگهداری مناسب وسایل و تجهیزات به کار بگیرند. در حالی که استفاده از رایانه‌های نهادهای عمومی در راستای استخراج رمزارز، سبب استهلاک و خرابی این امکانات شده و به بیت‌المال ضرر تحمیل می‌کند. همچنین در بند ب دستور نیز تمهید پیشگیرانه قابل توجهی برای جلوگیری از نصب نرم‌افزارهای ماینر در نظر گرفته شده است تا به واسطه نصب نرم‌افزارهای ضدویروس، ماینرهای نرم‌افزاری شناسایی و حذف گردند. در بند ج دستور نیز پایش و نظارت مستمر مدنظر دادستان بوده است که حراست‌ها و واحدهای فناوری اطلاعات نهادها با همکاری یکدیگر می‌توانند نظارت مؤثری بر عدم استفاده از ماینرهای نرم‌افزاری نمایند.

دستور دادستانی متضمن جلوگیری از استهلاک دستگاه‌های رایانه در نهادهای عمومی است؛ چرا که استخراج رمزارزها نیازمند برق فشار قوی و چند برابر ظرفیت شرایط عادی بوده و در نتیجه سیستم‌های رایانه‌ای حاضر در ادارات آسیب می‌بینند. علاوه بر این سیستم‌های رایانه‌ای در ادارات به‌منظور ارائه خدمات عمومی تخصیص داده شده است و استفاده از آن‌ها در استخراج رمزارز با هدف قانون‌گذار منافات دارد؛ چرا که استخراج رمزارز جزو خدمات عمومی محسوب نمی‌شود. این ناهمگونی بین هدف قانونگذار و استفاده از تجهیزات اداری، ارائه خدمات عمومی به شهروندان را با اختلال مواجه می‌کند.

۲.۴. پیشگیری از جرم

در دستور دادستانی تمهیدات پیشگیری از جرم نیز وجود دارد؛ چرا که ماینرهای نرم‌افزاری قابلیت نصب بر دستگاه‌های رایانه‌ای در ادارات را داشته و از این طریق احتمال ارتکاب بسیاری از جرائم مالی و اقتصادی وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت دستور دادستان اراک ابعاد پیشگیرانه و جلوگیری از اطاله دادرسی در مورد جرائم مرتبط را دارد.

در این دستور به اقدام سریع و به موقع نیروی انتظامی در بازرسی از مراکز مختلف و جمع‌آوری آثار، ادله و مستندسازی در مورد ماینرها و استفاده غیرمجاز از

برق اشاره شده است. نیروی انتظامی به عنوان ضابط عام دادگستری با همکاری شرکت توزیع برق اقدام به شناسایی این اماکن کرده و ادله را جمع آوری می کنند. علاوه بر این ماده ۵ تصویب نامه سال ۹۸ هیئت وزیران مقرر می دارد استانداری ها و فرمانداری ها مکلف به شناسایی و اعلام مراکز استخراج فرآورده های رمزنگاری شده رمزارزها همراه با وزارت نیرو هستند. بنابراین همکاری همه جانبه نهادهای استادی در شناسایی و جمع آوری ماینرها بدیهی به نظر می رسد.

۲.۵. حمایت از حقوق مشروع ذی نفع ها

در بند ۲ دستور دادستانی علاوه بر استفاده از ضابط عام و اصلی خود یعنی نیروی انتظامی، از اداره کل اطلاعات استان و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز جهت پشتیبانی نیروی انتظامی و اداره برق استفاده کرده است. در بند ۴ دستور اداره کل ارتباطات و شرکت های تلفن همراه موظف شده اند اطلاعات مشترکان دارای فعالیت ماینینگ را به اداره برق و دادستانی ارائه دهند. این موضوع هرچند در راستای احیای حقوق عامه و مقابله با تضییع حق عمومی مشترکان است؛ ولی به نظر می رسد در تعارض با حریم خصوصی شهروندان قرار گیرد. دادستانی باید صرفاً در موارد مشکوک و موردی که اطلاعات موثق سوء استفاده از خدمات برق وجود دارد، اقدام به اخذ اطلاعات از شرکت های تلفن همراه کند.

همچنین در دستورات دادستانی بر ممنوعیت تولید و استخراج رمزارزها تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۰ تأکید شده و این موضوع حتی به اشخاصی که دارای مجوز استخراج رمزارز هستند نیز تسری پیدا کرده است. در اینجا باید گفت که کسانی که مجوز استخراج رمزارز را کسب کرده اند، مبتنی بر مجوز مقام یا نهاد عمومی در این عرصه سرمایه گذاری کرده و دستور دادستانی مبنی بر ممنوعیت فعالیت، سبب تضرر این اشخاص و خلاف اصل امنیت و پیش بینی پذیری حقوقی است. به نظر می رسد دادستانی باید با لحاظ کمترین آسیب برای دارندگان مجوز، اقدام به تعدیل دستورات خود نماید. همچنین این توقیف های طولانی مدت ممکن است سبب خسارت به دستگاه های ماینر شود و از این جهت جبران خسارت بر عهده دادگستری است.

همچنین دستور دادستانی مبنی جمع آوری ماینرها تا آخر شهریور با توجه به بحرانی بودن وضعیت برق، اقدامی نامتناسب و مداخله در وظایف اداره توزیع برق

قلمداد می‌شود که در نهایت به تضييع حقوق دارندگان ماینر منجر می‌شود. دادستان می‌تواند اداره برق را ملزم به اجرای مصوبه هیئت دولت در تعیین زمان اوج مصرف نموده و در صورت استنکاف اداره مربوطه، اقدامات لازم را مبذول دارد. بنابراین نیازی به دستور مستقیم به ضابطان جهت جمع‌آوری ماینرها و توقیف آنان تا آخر شهریور ماه نیست.

نتیجه‌گیری

با توجه به این که استخراج رمزارزها تأثیر مستقیم و سوئی بر کیفیت برق مصرفی و حتی اصل مصرف برق عموم شهروندان دارد، اقدامات دادستان اراک در صدور دستوراتی مبنی بر محدودیت یا منع استفاده از ماینرها در راستای احیای حقوق عامه بوده و حق بر انرژی سالم شهروندان را تضمین می‌کند. این دستور و اقدامات قضائی مشابه نشان‌دهنده پشتیبانی نظام قضائی از حقوق عامه شهروندان بوده و باید همه دادستان‌های کشور نسبت به اقدام مناسب در این مواقع توجیه شوند؛ چرا که برخی از آنان تعلق به خرج داده و در نتیجه شاهد اتلاف منابع انرژی و کمبود آن در کشور هستیم.

بنابراین پیشنهاد می‌شود که دادستانی کل کشور مصوبه‌ای در مورد لزوم برخورد با استخراج رمزارزها تصویب و به کلیه دادستان‌های کشور ابلاغ نماید که در آن ملاحظاتی همچون حفظ حریم خصوصی، اصل سرعت و دقت، تناسب دستورات دادستان با موارد نقض حقوق عامه، حفظ کرامت شهروندان و انتظار مشروع ذی‌نفع‌ها در دستورات و اقدامات دادستانی مدنظر قرار گیرد تا با صدور چنین دستوراتی زمینه نقض سایر حقوق شهروندان ذی‌نفع فراهم نشود. البته دادستانی نباید از حوزه صلاحیت قضائی خود خارج شده و اقدام به قانون‌گذاری در زمینه رمزارزها نماید؛ بلکه با استفاده از ظرفیت قانونی موجود، اقدامات خود را تنظیم نماید.

منابع

- تصویب‌نامه هیئت‌وزیران در خصوص رمزارزها، ۶ مردادماه ۱۳۹۸.
- رحیمی، فتح‌الله و شریفیان، سحر (۱۳۹۹)، «موقعیت رمزارزهای دیجیتال در نظام ملی و بین‌المللی»، دو فصلنامه حقوق قراردادها و فناوری‌های نوین، دوره اول، شماره ۱.
- میثمی، حسین و بیابانی، زینب (۱۳۹۹)، «تحلیل ماهیت، استخراج و مبادله انواع رمزارزها و توکن‌ها از منظر فقه اسلامی و قوانین کشور»، گزارش کارشناسی، پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- نواب پور، علیرضا (۱۳۹۷)، تحلیل فقهی کارکردهای پول‌های رمزنگاری شده، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

